

AÇIK BANKACILIK EKOSİSTEMİNİN AVANTAJLARI

Kübra BAŞ KUTLU¹

Öz

Finans ekosisteminde özellikle bankacılık sektöründe verilerin demokratikleşmesi olarak adlandırabileceğimiz açık bankacılık, bu sektörün yaşadığı en büyük dijital dönüşümlerden biridir. Açık bankacılık, bankaların sahip olduğu zengin müşteri veri havuzlarını, müşterilerin iznini alarak üçüncü şahıslarla paylaşması olarak da tanımlanabilmektedir. İlerleyen yıllarda, daha fazla gelişeceği ve finansal hizmet sektörüne büyük inovasyonlar getireceği düşünülmektedir. Hem finansal hizmet sektöründe şeffaflık ve rekabet, hem de müşterilere sunulmak istenen ürün ve hizmet çeşitliliğini arttırması öngörülmektedir. Gelecekte finans hizmet sektöründe baskın karakter rolünü kaybetmek istemeyen bankaların bu kavramlara yönelimlerinin arttığı bilinmektedir. Bu proje çalışması ile açık bankacılık sisteminin tanımı, ilişkili kavramlar ve sağladığı avantajların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Açık Bankacılık, Bankacılık, Fintek, API

JEL Kodlar: G2, G32, L86, M3, P34, R11, R51, Z23

ADVANTAGES OF OPEN BANKING ECOSYSTEM

Abstract

Open banking, which we can call the democratization of data in the financial ecosystem, especially in the banking sector, is one of the biggest digital transformations experienced by this sector. Open banking can also be defined as banks sharing the customer data pools with third parties by obtaining customers' permission. It is thought that it will develop further and bring great innovations to the financial services sector in the coming years. It is envisaged to increase both transparency and competition in the financial services sector and the diversity of products and services offered to customers. It is known that banks, which do not want to lose

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, kubra_bas4@hotmail.com

heir dominant role in the financial services sector in the future, are increasing lyturning to the seconcepts. The aim of this Project study is to evaluate the definition of the open banking system, related concepts and the advantages it provides.

Keywords: *Open Banking, Banking, Fintech, API*

JEL Codes: *G2, G32, L86, M3, P34, R11, R51, Z23*

GİRİŞ

Teknolojinin günümüzde hızla gelişmesi, her alanda olduğu gibi finans sektörü alanında da çağı yakalamak, kaliteli hizmet sunabilmek ve dijitalleşmek için atılım yapma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bankaların teknolojik gelişmeleri kendi bünyelerinde kullanmaları ciddi maliyetlere sebep olduğundan, bu yenileşimlere yaklaşımları çekimsiz olmaktadır. Bu yenileşimler arasında yer alan fintekler; geleneksel finans ve bankacılık işlemlerinin karmaşık, yavaş ve fazla prosedür içeren yapısından sıyrılarak daha hızlı ve etkili çözümler sunabilen teknolojilere ulaşmayı hedeflemektedirler (Aksoy ve Bilgel, 2019).

Tüm dünyada geleceğin bankacılığı olarak tanımlanan “Açık Bankacılık (Open Banking)” sistemi fintekler için büyük kaynak niteliğindedir. Bankalar, açık bankacılık sistemi ile kendi veri tabanlarında kayıt altında tuttukları müşteri bilgilerini (yapılan ödemeler, fatura, vergi ödemeleri ve harcama bilgileri vb.) müşterilerin rızasını alarak fintek girişimleri ile paylaşmakta ve yeni bir hizmet çeşitliliği sağlamaktadırlar (Sezal, 2021).

Veri tabanları incelendiğinde ülkemizde “API (Application Programing Interface)” adı verilen uygulama aracılığı ile veri paylaşımı yapan kurumların sayısının az olduğu görülmektedir. Küresel dijital dönüşümler ve ilerleyen teknolojiyle birlikte, bankaların sahip oldukları geniş ve önemli veri tabanlarının yeterince işlenememesi bankacılık sistemlerinin gelişmesinin önünde büyük bir engel oluşturmaktadır (Daver, 2023).

Açık bankacılık sisteminin zaman ve iş gücünden sağlanan kazançlar, işlem çeşitliliği, daha güvenilir hizmet anlayışı, yeni hizmet alanlarının açılması gibi geniş bir yelpazede avantajlar sunmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de içerdiği avantajlar bakımından önemli bir gereklilik arz etmektedir. Bu sistem ile bankalar geleneksel bankacılık sistemine kıyasla müşterilerine daha düşük maliyetle ve daha kaliteli hizmet sunabileceklerdir. Müşteriler ve bankalar arasındaki ilişkiyi yeniden tanımlayan, finansal hizmetler alanının tüm karakterlerini içeren, çoklu ilişkilerin kurulmasına olanak sağlayan açık bankacılık sistemi yeni bir döneme geçiş için önemli bir ekosistem haline gelmektedir (Sezal, 2021).

Bu projede geleneksel bankacılıktan modern bankacılığa geçişte önemli bir rol oynayan açık bankacılık ekosisteminin tanımlanması, dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmeler ile sistemin avantajları hakkında bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

Bankacılık Sektörünün Tarihçesi

İnsanlığın geçirmiş olduğu ekonomik aşamalarla birlikte bankacılıkta, değişmiş, gelişmiş ve gittikçe büyük önem taşıyan görevleri yerine getiren bir üst kurum haline gelmiştir. Bankacılık hizmetinin Babil ve Sümer medeniyetlerine varan bir tarihi olduğu bilinmektedir. Bankalardaki faaliyet alanı artışıyla bankacılığın da tarihteki gelişimi zaman içerisinde değişim göstermektedir. Günümüzde bankacılığın, ilerleyen teknoloji ve finansal sektörlerdeki gelişmelere paralel olarak bir değişimin içinde olduğu görülmektedir (Demirez ve ark., 2021). Her alanda teknolojinin yoğun olarak kullanılmasının getirdiği finansal yenilikler, bankacılık alanındaki değişim sürecini de hızlandırmıştır. Günümüzde bankacılık işlemleri için bankaya gidilmesi çoğu kişi tarafından tercih edilmemektedir. İnternet kullanımının yaygınlaşması ile para transferi, fatura ödeme vb. işlemler için banka şubelerine gitmek yerine mobil ve internet bankacılığı tercih edilmektedir (Price Waterhouse Coopers [PWC], 2020).

Bankacılık Sektöründe Dijital Dönüşüm

Dijitalleşme; teknolojinin ilerlemesi sonucu oluşan elektronik dağıtım ve hizmet altyapılarının tamamı olarak tanımlanmaktadır (Ivatury ve Mas, 2008).

Tüm dünyada artan hareketlilik ve teknolojik gelişmeler ile birlikte paranın da tüm dünyada hareketliliği artmış finansal hizmet ve ürünlerde dijitalleşme ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Demirel, 2017).

Dijital Bankacılık

Para yatırma, para çekme, havale, Elektronik Fon Transferi (EFT), hesapların kontrolü ve yönetimi, kredi talepleri, fatura ödeme vb. gibi banka şubesinden gerçekleştirilebilecek geleneksel bankacılık işlemleri ve hizmetlerinin tamamıyla dijitalleşmesi dijital bankacılık olarak tanımlanmaktadır (Çelik ve Mangır, 2020).

Dünya ekonomisinde önemli bir yere sahip olan bankacılık sektörünün sunduğu ürünler ve hizmetlerin benzerliği rekabet etmeleri için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle müşterilerin değişen beklentileri ve ihtiyaçlarını karşılamak için rakiplerinden farklı yaklaşımlar kullanmaları gerekmektedir (Demirez ve ark., 2021).

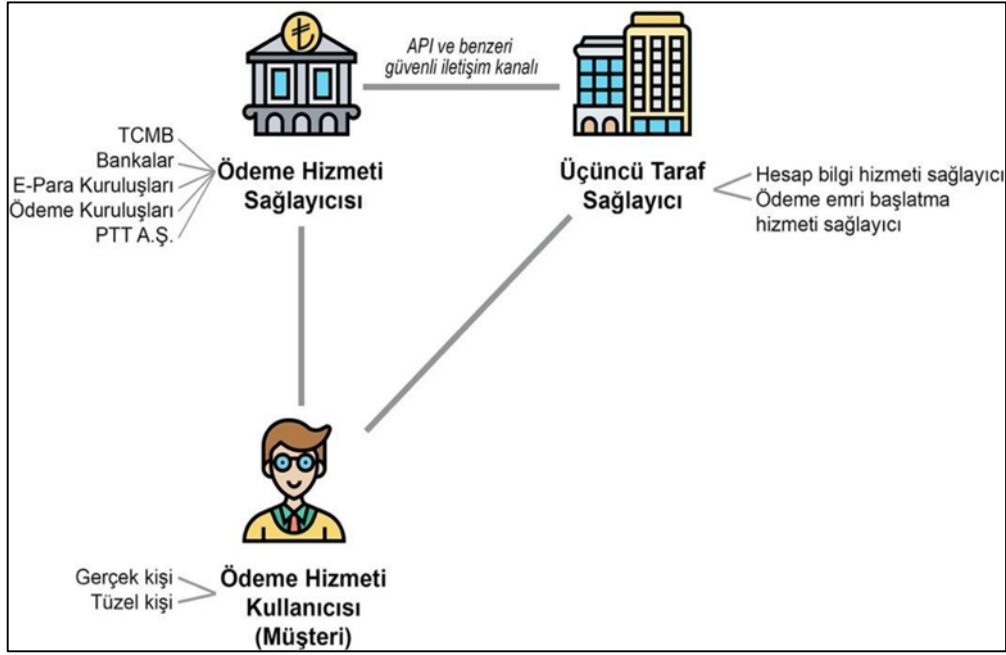
Bankacılık alanında yer alan inovasyonların bankacılık sektörü için zorunluluğundan söz ederken, inovasyonların ortaya çıkışı, uygulamaya geçirilmesi ve müşteriler tarafından kullanım süreçlerininin yaygınlaşması ve bu süreçlerde yaşanabilecek zorluklar kaçınılmazdır. İnovasyonların kullanımının yaygınlaştırılmasında ve kabul edilmesinde müşteriler kadar kurum kültürünün de rolü büyüktür (Ettlie ve Rosenthal, 2012; Lyons ve ark., 2007).

Açık Bankacılık Kavramı

Müşterilerinin işlem bilgileri, fatura ödemeleri, vergi ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ödemeleri, harcama alışkanlıkları, kredi bilgileri, kimlik bilgileri, birikim tercihleri, işletme bilgileri gibi daha birçok veriyi toplayan bankaların çok büyük bir veri tabanına sahip oldukları bilinmektedir. Elde edilen verilerin paylaşılmasındaki sınırlılıklar teknolojinin hızla ilerlediği günümüz şartlarında sistemden beklenen verimliliğe ulaşılmasını zorlaştırmaktadır. Açık bankacılık kavramı, verilerin daha etkin kullanılması ve bir transfer unsuru haline getirilmesi amacıyla geliştirilmiştir (Taştan ve Saruhan, 2020).

Açık bankacılık; etik açıdan göz önünde bulundurulması gereken ilk koşulu banka müşterisinin rızasının alınması olan, müşterilerin verilerinin üçüncü taraf hizmet sağlayıcıları ile paylaşılması, finansal bilgilerine ulaşmalarını ve işlemlerini yapabilmelerini sağlayan teknolojik bir bankacılık sistemi olarak tanımlanmaktadır (Price Waterhouse Coopers [PWC], 2020).

Diğer bir tanımıyla açık bankacılık, üçüncü şahıs finansal hizmet sağlayıcılarına uygulama ara yüzleri (API'ler) kullanarak bankalardan ve banka dışı finans kuruluşlarından gelen tüm müşterilerin finansal verilerine açık erişim sağlayan bir bankacılık uygulaması olarak ifade edilmektedir (Sezal, 2021). Bu sisteme göre tüketicilerin, üçüncü taraflar ve finansal kurumlar tarafından kullanılması amacıyla, kurumlar arasında hesapların ve verilerin paylaşımına izin vermeleri gerekmektedir. Açık bankacılık sistemi, bankacılık sektörünü geleneksel bankacılık anlayışından modern bir anlayışa yönlendiren ve yeniden şekillenmesini sağlayan bir inovasyon yaklaşımı olarak literatürde yerini almaktadır (Chappelow, 2020).

Şekil 1: Açık Bankacılık İlişkilerindeki Taraflar (Kaynak: Taştan ve Saruhan, 2020)

Açık Bankacılık ve Uygulama Arayüzü (API) Sistemi

Finansal teknoloji şirketlerinin çalışma sınırları yasal düzenlemelerle belirlenmektedir. Yasal düzenlemeler ile belirlenen bu çerçeve farklı bir ekosistemin varlığını tanımlamaktadır. Bu sürecin başında FİNTEK kuruluşları ve bankalar arasında belirsiz bir ilişkinin olduğu bilinmekle beraber zaman içerisinde her iki sektörün birbirleriyle iş birliği yaparak hızla gelişmeye başladıkları ifade edilmektedir (Sezal, 2021).

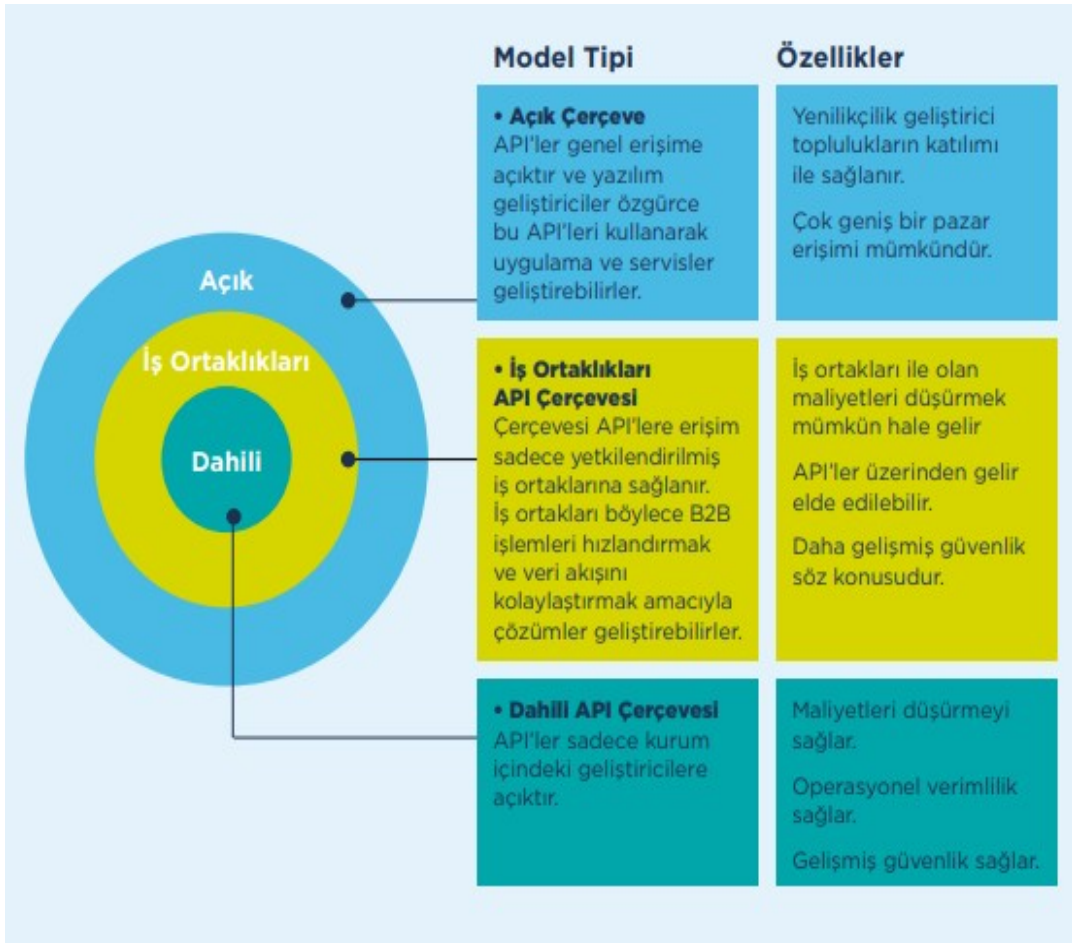
Müşterilerin onamları ile alınan finansal bilgileri, daha hızlı bir süreç içerisinde hareket eden FİNTEK kuruluşları ile bankalar tarafından paylaşıldığında yapay zeka, makine derin öğrenmesi vb. teknolojilerin de eklenmesiyle güncel ve yenilikçi hizmetler ile ürünlerin ortaya çıktığı görülmektedir (Bilgiç, 2019).

Finansal ekosistemde büyük bir dönüşümün habercisi olan açık bankacılık sistemi, “büyük balığın küçük balığı yutması” metaforunun tersine, büyük balığın hareket kabiliyeti daha hızlı olan küçük balıklarla iş birliği yaparak sistemde güçlü bir biçimde hareket edebileceğini de göstermektedir (Cerit, 2019).

Açık bankacılık sisteminin işleyişini açıklayabilmek için öncelikle güvenli bir biçimde uygulanmasına olanak sağlayan “Uygulama Programlama Arayüzü”nün (Application Programming Interface -API) tanımlamak gerekmektedir. API; literatürde “uygulamalar arası

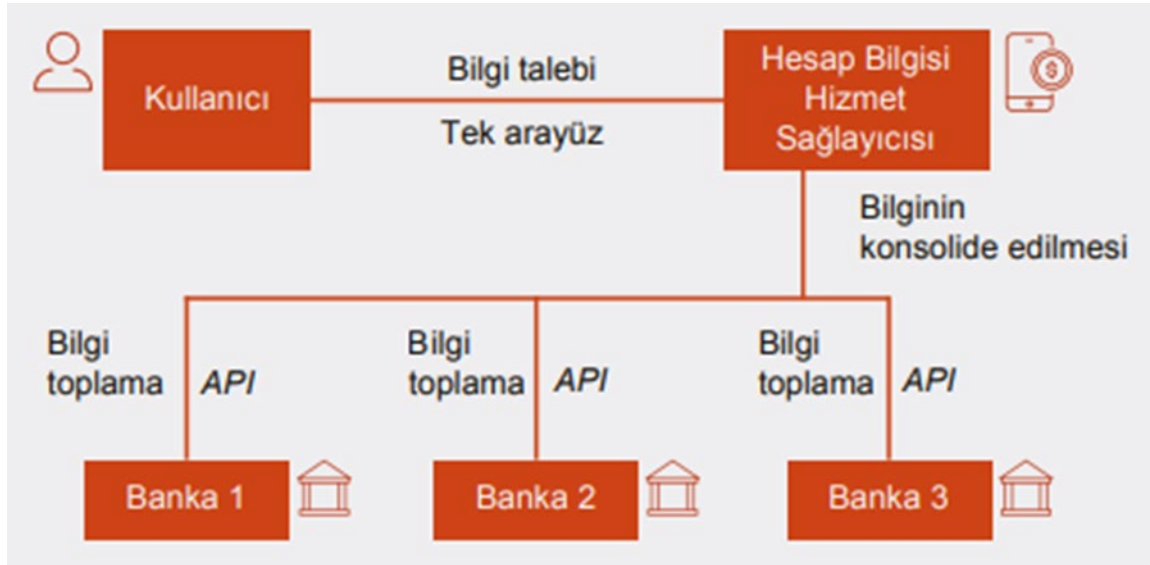
iletişimi sağlayan aracı yazılım” olarak ifade edilmektedir. Finansal olarak bakıldığında ise API; “bir finans kuruluşunun web sitesindeki bir uygulamanın, kullanıcıların bilgileri ve kodları saklı olacak şekilde, üçüncü taraf hizmet sunucusuna ait başka programlar tarafından kullanılmasına olanak sağlayan sistem” olarak açıklanmaktadır (PWC, 2020).

Telegram, WhatsApp vb. uygulamaların kullanılması, anlık ileti gönderilmesi gibi mobil telefonlarla yapılan tüm işlemlerde API uygulaması kullanılmaktadır (Sezal, 2021). API sisteminin çalışma şekli aşağıda verilen örnekle somutlaştırılmaktadır. Kafanızda bir restoranda elinizde menü ile sipariş vermek istediğinizi canlandırın. Siparişinizi hazırlayacak olan yer mutfak, restoran “sistemi” nin bir parçasıdır. Ancak siparişinizi alacak, o mutfağa iletecek ve mutfaktan alınan cevabı size servis edecek çok önemli bir faktöre ihtiyacınız vardır. “Garson” yani “API” işte bu noktada sürece dahil olmaktadır. Mutfağa siparişinizi iletip ne yapacağı bilgisini veren ve aldığı cevabı size servis eden “Garson” yani “API”dir. Geçerli örneğimizde getirdiği cevap, yiyecekler ve içeceklerdir (Taştan ve Saruhan, 2020).

Şekil 2: API Sınıflandırması (Kaynak: McKinsey, 2020)

API ile ilgili önemli uygulama örneklerinden biri dünyada birçok insanın kullandığı çevrimiçi uçuş aramalarıdır. Uçuş ararken gidiş-dönüş tarihleri, şehir seçenekleri, bilet ücretleri vb. birçok seçenek sunulmaktadır. Havayolu firmalarının web sitelerinden rezervasyon yapmak için, veri tabanlarına girilebilmekte, müsaitlik durumu ve bilet ücretleri gibi bilgiler görüntülenebilmektedir. Ayrıca hava yolu firmalarının web siteleri yerine birden fazla hava yolu firmasının veri tabanına ulaşan bir seyahat acentesinin web sitesini API sayesinde kullanarak, çeşitli havayolu şirketlerinin uçuşlarını, müsaitliklerini, bilet ücretlerini, bagaj imkanlarını ve daha birçok detayı görüntülemek ve karşılaştırmak mümkündür. Özetle tüm bu olanakları bireylerin kullanımı için sunan API sistemi olarak bilinmektedir (Sezal, 2021).

Şekil 3: Açık Bankacılığın İşleyiş Şekli (Kaynak: Price Waterhouse Coopers (PWC), 2019)

Açık bankacılık sisteminin işleyişi Şekil 3'te açıklanmaktadır. Bu doğrultuda; bankalar müşterilerin izinlerini alarak kişisel ve finansal verilerini üçüncü taraf finansal hizmet sunucularının kullanımına sunmaktadırlar. Üçüncü taraf finansal hizmet sunucuları API'leri paylaşılan müşteri verileri ile müşterinin hesaplarını karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırma süreçlerine önceki işlem tarihçesinin çoklu finansal hizmet seçenekleri de dahil olmaktadır. Son basamakta ise pazarlama profillerini meydana getirmek için katılımda olan finans kuruluşları ile verileri paylaşmaktadırlar (Sezal, 2021).

Açık bankacılık sisteminde üçüncü taraflar ve müşterilerin hizmet aldığı bankaların mobil ve internet bankacılığı üzerinden giriş yapabilmelerini sağlayan kullanıcı bilgileri ve şifreleri

paylaşılmaktadır. Finansal hizmetler açısından değerlendirildiğinde bu paylaşımlarda, veri güvenliğinde ortaya çıkabilecek olan sabotaj durumlarında bankaların şüpheli işlem ayırımı yapmasının güçleşmesi büyük ve ciddi bir güvenlik endişesi ile kurumları karşı karşıya bırakmaktadır. Ancak tüm bu risklerine rağmen dünyada birçok ülkede açık bankacılık sistemi kullanılmaktadır (Basel Committee on Banking Supervision, 2019).

Avrupa’da ve dünyanın birçok yerinde “2015/2366 sayılı Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Direktifi” (PSD2) açık bankacılık sisteminin temellerini atmış olup, bu sistemde hizmetler için kullanılacak teknoloji hakkında karar vermek taraflara bırakılmıştır. Aynı zamanda regülasyon tarafından PSD2 ile ilgili teknik ölçütlerin belirtildiği açık bankacılık sisteminde, bankacılık sektörünün üçüncü taraflarla paylaşacağı verileri API gibi güvenli bir ara yüz kullanarak sunması gerekliliği belirtilmektedir. Ülkemizde Temmuz 2020’de yürürlüğe giren “Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik”te API üzerinden veri paylaşımına değinilerek, açık bankacılık hizmetlerini tanımlanmaktadır. Yönetmelikte veri sahiplerinin bilgilerine üçüncü taraf hizmet sunucuları tarafından erişilmesinin, sadece müşterilerin izin verdiği sınırlarda ve sürede yapılması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu sebeple API sisteminin yüksek güvenilirlikli bir yapılanmayla işliyor olması gerekmektedir. Yönetmelikteki ifadelerde, verilerin kontrolünün tamamıyla veri sahibinin yönetiminde olması yer almaktadır (Sezal, 2021).

Açık Bankacılık Sisteminin Avantajları

Güçlü finansal hizmet sağlayıcıları ile FİNTEK girişimleri arasında kurulan iş birliğinin sağlıklı olması sayesinde açık bankacılık sisteminin tam anlamıyla gelişerek, hayatımıza girmesi mümkün olabilmektedir. Bu doğrultuda, aynı müşterilerin bilgilerine erişim sağlayan iki farklı türden finansal hizmet sağlayıcısının müşteri özelinde tamamen yeni bir ürün ortaya çıkarmasının mümkün olduğundan söz edilebilmektedir (Taştan ve Saruhan, 2020).

Müşterilerin beklentilerinin karşılanmasında artış olması ve müşterilerin kuruma olan bağlılığının artması bu uygulamaların çoğalması ile mümkün olabilmektedir. Bankaların dışında, farklı teknolojik finansal kurumlarının da müşteriyle ilk teması kurması açık bankacılık ile sağlanabilmektedir. Bu durum finans hizmeti dünyasında egemenliğini kaybetmek istemeyen bankalar için, yeni ve müşteri odaklı ürünlerin üretilmesini zorunlu kılmaktadır (Sezal, 2021).

Açık bankacılık sistemi, ağ bağlantılı hesapların kullanılması sonucunda kredi veren taraflar ile kredi talep eden tarafların risk durumları ve ödeme kabiliyetleri hakkında daha gerçekçi bir

görüntüye ulaşmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda kişilerin borç durumu oluşmadan önce mali durumu hakkında fikir sahibi olunmasını da olanak sağlamaktadır. Bir araç satın alacak müşteri için açık bankacılık sistemi tüm hesap bilgilerinin verilerini çekerek ödeme gücünün büyüklüğünü hesaplayarak, taşıt rehini yerine daha kuvvetli bir kefalet ya da teminat imkânı olduğunu görmesini kolaylaştırmaktadır. Sistemin yapılanmasında engelli bireylerin haklarının gözetilmesi önemli avantajlar arasında sayılabilmektedir. Görme engeli olan müşterilerin sesli komut yöntemi ile mali durumlarını daha iyi şekilde anlayabilmeleri yine bu gibi uygulamalar ile mümkün hale gelmektedir. Çevrimiçi muhasebe imkânı sunması ile açık bankacılık, küçük işletme sahiplerinin zamandan kazanç elde etmelerine kolaylık sağlamaktadır (Sezal, 2021).

Müşteri Odaklılık

Günümüzde bankalar müşterilerine fon toplama ve fon kullandırma noktasında birçok ürünü aynı yelpazede sunmaktadır. Bu ürünlerin çeşitliliği, finansal okur yazarlığı tam olarak gelişmemiş olan bireylerin yanı sıra bu bilgiye sahip olanlar için bile kafa karışıklığına neden olmaktadır (Aksoy ve Bilgel, 2019).

Müşterilerle ilgili birçok veriye sahip olan bankalar ile birlikte FİNTEK kuruluşlarının ortaklaşa yapacakları açık bankacılık işlemleriyle, bankaların ellerinde bulunan verileri sosyal medya platformlarının sahip olduğu algoritmaya benzer bir şekilde işleyerek her müşteriye bireysel olacak biçimde bir hizmet sunma imkanına sahip olmaları avantaj sağlamaktadır. Ek olarak bu durumun müşterilerin bankalara olan ilgisini arttıracakları vurgulanmaktadır (Sezal, 2021).

WhatsApp, Instagram vb. gibi sosyal medya platformlarının veri güvenliğine ilişkin gündemden düşmeyen haberlerin her gün medyada yer almasına karşın, yıllar boyunca ekonomi piyasalarına hâkim olan ve özellikle ülkemiz bazında değerlendirildiğinde 2001 yılından sonra alınan önlemlerle birlikte sağlam bir temele oturmuş bankacılık sektörü önem arz etmektedir. Böyle bir ortamda müşterilerin güvenli olan alanı seçmesi kuvvetle muhtemeldir (Demirez ve ark., 2021).

Açık bankacılık sayesinde; müşteri özelinde bireyselleştirilmiş uygun ürünler ve hizmetler sunulmaktadır. Bu bağlamda müşteri deneyimlerinin daha verimli hale getirilmesi hedeflenmektedir. Açık bankacılık, bankaların kendilerini geliştirmesine, müşterilerine yeni fırsatlar sunmasına olanak tanımaktadır. Aynı zamanda müşterileri ile iletişimi azalmış

bankaların FİNTEK'lerle birlikte çalışarak müşteri bağlılığını arttırmayı amaçladıkları bilinmektedir (Deloitte, 2017).

Veri Paylaşımı

Dünyada teknoloji alanında karşımıza çıkan gelişmeler, iş alanlarının teknoloji kullanmadan ilerlemesini olanaksız hale getirmektedir. 2008 yılında yaşanan küresel kriz ile birlikte çalışma yaşamına teknolojinin dahil edilmesinin öneminin farkına varan finans sektörü FİNTEK sektörüyle ortaklaşarak teknolojiye uyum sağlamıştır (Aksoy ve Bilgel, 2019).

Bankaların sahip olduğu veriler ve geliştirilen müşteri bazlı algoritma sayesinde müşterilerin yaptıkları işlemlerin gözlemlenmesi kolaylaşmış olup, müşteriler için daha kişisel ve özel bir alanın oluşmasına olanak sağlanmıştır. Kullanıcı memnuniyetinin yanında müşterilerin taleplerini daha iyi analiz eden bankalar, her bir müşteriden maksimum fayda elde etme fırsatı yakalamaktadırlar. Bu durum bağlamında; çeşitli nedenlerle atıl kalan sermayenin finansal sisteme dahil edilmesi her iki taraf için de kar maksimizasyonuna katkı sağlamaktadır. Müşterilerin yaptıkları işlemler göz önüne alınarak hazırlanan ara yüzde, müşterilerin gereksiz ekranlarla zaman kaybetmesinin ve uygulamalar arasında kaybolmasının önüne geçilerek zamandan tasarruf edilmesi planlanmaktadır (Ivatury ve Mas, 2008).

Verimli Finansal Planlama

Açık bankacılık, kullanıcılara yarar sağlamanın yanı sıra, diğer finansal kurumlar ve bankalar arasındaki inovasyonlar ile yeni rekabet ortamlarının oluşmasını teşvik etmektedir. Bu bakış açısı, finansal hizmetler dünyasında bankaların rollerini ciddi ölçüde değiştirmektedir (Mckinsey, 2020).

Bankaları günlük işlemlerden ziyade yatırım amacıyla kullanan tüzel ve gerçek kişilerin gelirleri, raporları ve ödeme tutumları hakkında bilgiye sahip olan bankalar, müşteri bazlı planları sayesinde finansal hedeflerine daha çabuk ulaşabileceklerdir. Bu durumda bankalar, olumlu yönde edindikleri deneyimlerle piyasalara hâkim olan güncel gelişmeleri takip ederek, risk analizlerini yapabileceklerdir. Aynı zamanda finansal okur yazarlığı düşük olan ancak mevcut birikimini değerlendirmek isteyen küçük yatırımcılara da güvenli bir plan sunulmasına olanak sağlanacaktır (Open Banking, 2021). Özetle; banka ve müşteri bazlı gelişen bu finansal planlama sağlam bir temele dayandırılmış olup, ekonominin canlanmasına, istihdamın ve üretimin artmasına da fırsat tanıyacaktır (Aksoy ve Bilgel, 2019).

İnovasyon ve Rekabet

Geleneksel bakış açısına sahip olan bankalar, gelişen teknolojiyle birlikte atılım yapmak ve kendilerini geleceğe taşıyabilmek için teknolojiyi yakından takip etmek zorundadır. Çağın getirdiği teknolojik inovasyonları kendi kurum bünyelerine dahil etmeleri yüksek maliyet sonuçlarına neden olduğu için fintek gibi kuruluşlarla iş birliği içine girmeleri maliyeti düşürme açısından fayda sağlamaktadır (Lee ve Shin, 2018).

Fintekler ve bankaların ortak ve/veya ayrı çalışmaları, tekfinlerin ortaya çıkması gibi durumlarla bankacılığın dijitalleşme yolunda önemli adımlar attığı bilinmektedir. Bankaların iş birliği yaptığı finteklerin müşterilerine dijital kanallar yardımıyla çeşitli fırsatlar sunmaları sebebiyle de fintekler yeni bir finans sektörü olarak tanımlanmaktadır (Aksoy ve Bilgel, 2019).

Amazon Pay, WhatsApp Pay, Apple Pay, Google Pay vb. büyük teknoloji firmaları özel ödeme imkanları sağlamaya başlamıştır. Bu teknoloji firmaları sundukları yeni ve basit imkanlarla, dijitalleşen dünyada müşterilere daha kolay ulaşarak bankaların baskınlığını azaltıp finans sektörünün yeni aktörleri olarak sahnede yer almaktadırlar. “Tekfin” adı verilen bu şirketlerin cüzdan dedikleri uygulamalarla müşterilere sundukları imkanlar, yanlarında nakit para veya kredi kartı olmadan sadece telefonla tüm ödeme, para transferleri ve parayla yapılan her türlü etkinliği kolay, hızlı ve zahmetsiz bir şekilde yapmalarına olanak sağlamaktadır (Aksoy ve Bilgel, 2019).

Müşterilerin çoğunlukla en basit olan yolu tercih etmeleri, nakit yerine kredi veya debit kart kullanımını gibi ödeme yollarını kullanmalarını fırsat olarak bilen bu teknoloji firmaları ulaştıkları müşteri sayısının başka bir finans şirketine oranla çok daha fazla olmasıyla piyasada önemli bir atılım gerçekleştirmekte ve gelecekteki bankacılığın sahibi olmayı hedeflemektedir (Aksoy ve Bilgel, 2019).

Açık bankacılık işlemlerinin en önemli hedefleri, teknolojik gelişmeler sayesinde maliyet, iş yükü gibi parametrelerde önemli bir küçülmeye gitseler bile bankaların kendini geleceğe aktarabilmesidir. Piyasada kendine yer bulmaya çalışan çeşitli platformlar, oluşturdukları ödeme sistemleri vb. araçlarla pazardan pay almaya çalışmaktadırlar. Teknolojik gelişmelerle iç içe olan bu platformların sadece ödeme sistemlerini kullanmakla kalmayacağı, pazarın tümüne hâkim olma hedeflerinin olduğu Bill Gates’in 1994’te söylediği “Bankacılık gereklidir, bankalar değil.” sözünden anlaşılmaktadır (Beck, 2001). Bu bağlamda teknolojik gelişmeler ve inovatif atılımlar bankaların gelecekteki pazar payını ve hâkim güç olup olmayacağını

belirleyecek önemli etkenlerdir. Açık bankacılık, finansal teknoloji şirketlerine ve girişimlere sınırsız imkân sunan bir araç olarak görülmektedir. Bu araç sayesinde bankaların gelecekte kendilerini bekleyen rekabet ortamlarında güçlerini korumaları elzemdir (Dratva, 2020).

Finansal Teknoloji Şirketleriyle İş Birlikleri

Bankalar için gerekli olan teknolojik atılımları yapmak yüksek maliyetler oluşturmaktadır. Bu maliyetleri minimuma indirmek için finansal teknoloji şirketleri ile iş birliği yapmaktadırlar. Büyük bir veri havuzunun sahibi olan bankalar finteklerle iş birliği yaparak açık bankacılık işlemleri ile teknolojik gelişmeleri takip edebileceklerdir. Artan rekabet ortamında inovasyonu tetikleyerek, yeni ürünler ile yen iş modelleri ve çözümler üretebilecektir (Aksoy ve Bilgel, 2019).

Müşterilerin hesaplarına giren-çıkan para hareketlerini yapay zeka aracılığı ile analiz eden finteklerin uygulamaları; müşteri özelinde kredi ve ödeme imkanları sunmakta olup, müşterilere finans danışmanlığı yapmalarına da fırsat vermektedir. finteklerle birlikte çalışan bankalar müşteri memnuniyetine öncelik tanıyarak müşteri bağlılığını arttırmayı hedeflemektedirler (Bilgiç, 2019).

Bu şirketlerin diğer önemli bir özelliği ise, kredilerin batma riskini de azaltabilecek olmasıdır. Geleneksel bankacılık yöntemleri ile yapılan risk analizleri yerine yapay zeka ile yapılacak olan risk analizlerinde oluşan kredi skorları değerlendirmesiyle, kullanılacak kredilerde risk en aza indirgenebilecektir (Aksoy ve Bilgel, 2019).

SONUÇ

Finans ve bankacılık sektörünün dijitalleşme serüveninde geçmişten günümüze yaşanan en büyük yenilik olarak tanımlayabileceğimiz kavram, açık bankacılık kavramıdır. Açık bankacılığın tüketicilere sağladığı yararlar arasında; maliyetin düşmesi, yeni finansal hizmetler ve ürünlerin ortaya çıkması, finansal hayatın kolaylaştırılması, müşteri deneyimlerinin daha olumlu hale getirmesi sayılabilmektedir. Tüm bunlara ek olarak; finans sektöründeki hizmetin kalitesini yükseltmek, yeniliği ve rekabet iştahını arttırmak gibi bankacılık sektörünün yapısını değiştirerek, finans sektöründe yeni kapılar açılmasına olanak sağlamaktadır.

Bankalar sahip oldukları veri tabanlarını üçüncü taraf finansal hizmet sağlayıcıları ile paylaşmakta önceleri tereddüt yaşamış olsalar bile artan rekabet ortamında bunun zorunluluğu konusunda ikna olmuşlardır. Bankaların, API'lerini üçüncü taraf finans hizmet suçuları ile paylaşmasının en çok tüketicilere yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Bankaların yaptıkları

işbirlikleri ile fintek kültürünü kabullenmeleri, API'lerini paylaşmalarının bankacılık sektörünün de gelişiminin lehine çoklu yarar sağlayacağı görüşü benimsenmelidir.

Sonuç olarak; açık bankacılık, geleneksel bankacılığın hizmet anlayışından ve uygulanmasından tamamen farklı olarak bir gereklilik veya strateji olmaktan öte, bankacılık sektörüne birçok yenileşim kazandıracak finansal bir ekosistemin geleceğini şekillendirecektir.

ÖNERİLER

Finans hizmet sektöründe şeffaflık ve rekabeti arttırıp maliyetleri düşüren, yeni finansal hizmetler ve ürünler ortaya çıkmasını sağlayarak müşterilerin finansal hayatını kolaylaştırıp, müşteri deneyimini daha sağlıklı hale getireceği düşünülen açık bankacılık ekosisteminin ülkemizde de yaygınlaşarak kullanılabilir hale gelmesi için bu alandaki otoritelerin gerekli yönetmelikleri, uygulamaları hazırlaması ve hayata geçirmesinin gerektiği düşünülmektedir.

Bankacılık ve hizmet finansı sektörünün geleceği olarak görülen açık bankacılık ekosisteminin müşterilere ve bankalara sağlayacağı avantajların ele alınmış olduğu bu çalışmanın ulaştığı en önemli çıkarım, dünyada ve ülkemizde de finans sektörünün hızla teknoloji ile tam bir uyum içinde ilerlemekte olduğudur.

Bankalar açık bankacılık ekosisteminde yer alacağı stratejileri belirlemeli ve açık bankacılık işlem süreçlerini düzenleyecek, uygulayacak ayrı birimler oluşturmalı ve sistemlerini buna entegre hale getirmelidir.

Aynı zaman da bankacılık faaliyetlerinin güven ve insan ilişkileri üzerine kurulmuş bir yapı olduğu göz önünde bulundurulmalı, geleneksel bankacılık sisteminin doğasını da dikkate alarak müşteriyle doğru iletişim sağlayacak platformlar kurulmalı ve siber güvenlik alanlarında da gelişmeler gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoy, B., & Bilgel, D. (2019). Finansal teknoloji şirketleri ve geleceğin bankacılığı: Açık bankacılık. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*,17;1097-1105.

Beck, H.N. (2001). Banking is essential, banks are not, The future of financial intermediation in the age of the Internet Netnomics vol 3 pp 7-22. *Economic Research and Electronic Networking*, 3:7.

Bilgiç, E. (2019). Dijital finansal ürün ve hizmetlerin büyümesi: Türkiye'de Fintech hizmet ve çözümlerinin genişlemesi üzerine bir araştırma. (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi).

Cerit, M. (2019). Dünyada ve Türkiye'de açık bankacılık: Bankacılığın geleceği, *Fintech İstanbul*.

Chappelow, J. (2020). Finansal teknoloji ve otomatik yatırım, *Investopedia*.

Çelik, S.B., & Mangır, F. (2020). Bankacılık sektörünün dijitalleşmesi: Dünyada ve Türkiye'de durum analizi, *Cyberpolitik Journal*, 5(10), 260-282.

Daver, G. (2023). Türkiye'de açık bankacılık, açık veri ve banka açıklığı üzerine değerlendirme, *Ekonomi ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 83-108.

Deloitte (2017). How to flourish in an uncertain future: *Open Banking*. <https://www2.deloitte.com/uk/en/pages/financial-services/articles/future-banking-open-banking-psd2-flourish-in-uncertainty.html>.

Demirel, A.C. (2017). *Dijital bankacılık ve Türkiye'deki mevcut durumunun analizi* (Master's thesis, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Demirez, D., Gür, D., & Özeltürkay Yaşa, E. (2021). Bankacılık sektöründe dijital dönüşüm: Açık bankacılık ve uygulamalarına ilişkin kavramsal bir araştırma, *Tarsus Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 10-28.

Ettlie, J.E., & Rosenthal, S.R. (2012). Service innovation in manufacturing, *Journal of Service Management*, 23(3), 440-454.

Ivatury, G., & Mas, I. (2008). The early experience with branchless banking, *CGAP Focus Note*, (46).

Lee, I., & Shin, Y.J. (2018). Fintech: Ecosystem, business models, investment decisions, and challenges, *Business Horizons*, 61(1), 35-46.

Lyons, R.K., Chatman, J.A., & Joyce, C.K. (2007). Innovation in services: Corporate culture and investment banking, *California managementreview*, 50(1), 174-191.

Mckinsey & Company (2020). Data sharing and open banking. <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/data-sharing-and-open-banking#>

Open Banking Implementation Entity (2021). What is open banking.
<https://www.openbanking.org.uk/customers/what-is-open-banking>.

Price Waterhouse Coopers [PWC] (2019). Strategy &, the imminent arrival of the age of open banking, a shift to the platform model business in banking: basel committee on banking supervision (2019). *Report on Open Banking and Application Programming Interfaces*.
<https://www.strategyand.pwc.com/jp/ja/publications/periodical/strategyand-foresight-16/sf16-02e.pdf>.

Price Waterhouse Coopers (PWC). (2020). Açık bankacılık: Dünya ve Türkiye.
<https://www.pwc.com>.

Sezal, L. (2021). Dünyada ve Türkiye’de açık bankacılık uygulamaları ve yasal düzenlemeler, *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 8(71), 1512-1525.

Taştan, F.G., & Saruhan, U. (2020). Açık bankacılık: Kişisel verilerin korunmasına bir tehdit mi?. *Academia.edu*, 3-44.